

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

„Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap: a vidéki területekbe beruházó Európa”

Az Apci Somlyó (HUBN20052) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve

**Eger
2014**

Ügyfél:
Bükk Nemzeti Park Igazgatóság
(Eger)

Partner:
Bioaqua Pro Kft.
(Debrecen)

Felelős tervezők:
Magos Gábor
Schmotzer András

Közreműködő szakértők:
dr. Juhász Péter
Kalmár Zsuzsanna
dr. Kiss Béla
Korompai Tamás
Kovács Tibor
Mező Hedvig

Térképeket készítette:
StrateGIS Kft.

Fotókat készítette:
Kalmár Zsuzsanna
Magos Gábor

Tartalomjegyzék

1.A terület azonosító adatai.....	1
1.1.Név.....	1
1.2.Azonosító kód.....	1
1.3.Kiterjedés.....	1
1.4.A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	1
1.4.1.Jelölő élőhelyek.....	1
1.4.2.Jelölő fajok.....	1
1.5.Érintett települések.....	1
1.6.Egyéb védetség kategóriák.....	1
1.7.Tervezési és egyéb előírások.....	2
1.7.1.Természetvédelmi kezelési terv.....	2
1.7.2.Településrendezési eszközök.....	2
1.7.3.Körzeti erdőtervek és üzemtervek.....	2
1.7.4.Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek.....	2
1.7.5.Halgazdálkodási tervek.....	2
1.7.6.Vízgyűjtő-gazdálkodási terv.....	2
1.7.7.Egyéb tervek.....	2
2.Veszélyeztető tényezők.....	2
3.Kezelési feladatok meghatározása.....	4
3.1.Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	4
3.1.1.Fő célkitűzések.....	4
3.1.2.További célok.....	4
3.2.Kezelési javaslatok.....	5
3.2.1.Élőhelyek kezelése.....	6
3.2.2.Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	13
3.2.3.Fajvédelmi intézkedések.....	13
3.2.4.Kutatás, monitorozás.....	13
3.2.5.Mellékletek.....	15
3.3.A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	16
3.3.1.Agrártámogatások.....	16
3.3.2.Pályázatok.....	18
3.3.3.Egyéb.....	18
3.4.A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	18
3.4.1.Felhasznált kommunikációs eszközök.....	18
3.4.2.A kommunikáció címzettjei.....	19
3.4.3.Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	19
4.Térképek.....	20
5.Fotódokumentáció.....	30

Bevezetés

A Natura 2000 területek az európai, közösségi jelentőségű ritka és veszélyeztetett fajok, illetve élőhelyeik hálózata. Kijelölésük célja a fajok és élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fejlesztése, illetve – szükség esetén – helyreállítása. A védelem céljait az Európai Unió két irányelvben határozta meg, amelyekben egyben kötelezi a tagországokat a Natura 2000 hálózat lehatárolására. Hazánk 2004-es csatlakozásakor a Natura 2000 területek már kijelölésre kerültek, mely kismértékben bővült 2008-ban, 2011-ben és 2012-ben. Hazánkban összesen 525 Natura 2000 területet jelöltek ki közel 2 millió hektár kiterjedésben. Ezzel hazánk a pannon biogeográfiai régió tagjaként jelentős mértékben járul hozzá Európa természeti értékeinek közösségi megőrzéséhez.

A hazai Natura 2000 területek kijelölését és az erre vonatkozó szabályokat a 275/2004.(X.8.) Kormányrendelet határozza meg, a területek helyrajzi szám szintű kihirdetése pedig a 14/2010. (V.11.) KvVM rendeletben történt meg.

Az irányelvek céljainak teljesítése érdekében a tagállamok a Natura 2000 területekre fenntartási terveket készíthetnek. Ezekben többek között rögzítik a természetvédelmi célkitűzéseket és a területhasználókkal együtt kialakított kezelési előírásokat javaslatok formájában. Ezek alapját képezhetik az egyes területeken igényelhető agrár-környezetgazdálkodási kifizetéseknek, amelyek az aktuális agrár-környezetgazdálkodási jogszabályokban jelennek meg. A fenntartási terv jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg. Más jogszabályban foglalt ágazati tervekhez (pl. körzeti erdőtervezés, vízgazdálkodási tervek) képest kötelezettségeket nem írhat elő, ugyanakkor nagyban segítheti a Natura 2000 területeken folytatott gazdálkodás – Natura 2000 kívánalmainak – értelmezését, alkalmazását mind a gazdálkodók (földtulajdonosok), mind pedig a kezelők, hatóságok irányába. Ezáltal inkább stratégiai dokumentációnak tekinthető, mely a területek kezelőit, tulajdonosait, valamint az érintett hatóságokat tájékoztatja a természetvédelmi irányelvekről.

Jelen Natura 2000 fenntartási terv a Darányi Ignác Terv keretében, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 területek fenntartási terveinek készítéséhez nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 43/2012. (V. 23.) VM rendelet alapján készült.

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

„Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap: a vidéki területekbe beruházó Európa”

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Apci Somlyó kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
-------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUBN20052
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	42,5 ha
--------------------------------	---------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 40A0* – Szubkontinentális peripannon cserjések
- 6240* – Szubpannon sztyeppék

(*-val jelölve a kiemelt jelentőségű élőhely)

1.4.2. Jelölő fajok

- Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület (ha)	Település területének érintettsége (%)
Apc	Heves	42,5	2,1%

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
országos ökológiai hálózat	-	magterület	42,5 ha	2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről

Az apci Somlyó-hegy helyi jelentőségű védett területté nyilvánítását kezdeményezte a hatvani Natura Környezet- és Természetvédő Közösség az 1990-es években. A helyi védetté nyilvánítási eljárás

rás nem követte a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvényben (a továbbiakban: Tvt.) és a 3/2008. (II. 5.) KvVM rendeletben rögzített eljárási rendet (pl. nem keresték meg az illetékes Bükki Nemzeti Park Igazgatóságot nyilatkozattételre).

A helyi jelentőségű védett természeti területek országos nyilvántartását a természetvédelemért felelős tárca vezeti, a tervezési terület, mint helyi védett terület nem szerepel a Védett Területek Törzskönyvében sem. (Forrás: <http://www.termeszetvedelem.hu/helyi-jelentosegu-vedett-termeszeti-teruletetek>).

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A területre eddig nem készült természetvédelmi kezelési terv (a helyi jelentőségű természetvédelmi terület státusza kérdéses, lásd 1.6. pontnál leírtakat).

1.7.2. Településrendezési eszközök

- 2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről
- Megyei területrendezési tervek:
  - A Heves Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 12/2005 (IV.29.) számú rendelete Heves Megye Területrendezési Tervéről
(http://www.hevesmegye.hu/files/rendeletek/a_202-207_oldal.pdf)
  - 10/2010. (V.07.) HMÖ rendelet Heves Megye Területrendezési Tervéről szóló 12/2005. (IV.29.) HMÖ rendelet módosításáról
- Településrendezési terv:
  - 5/2002 (VIII.18.) önk. rendelet

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

A tervezési terület a Heves Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóság illetékességi területén található, a Gyöngyössolymosi erdőtervezési körzetbe tartozik (Gyöngyössolymosi Erdészeti Tervezési Körzet második erdőterve, törzskönyvi száma: 22/2009., érvényes: 2009. január 1. – 2018. december 31). A tervezési területen egyetlen üzemtervezett erdőrészlet erdőterület található (Apc 5F).

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

A terület a Északi-középhegységi nagyvadas vadgazdálkodási táj Mátra-bükk-csereháti vadgazdálkodási körzetébe tartozik (II./2.), az érintett vadgazdálkodási egység száma: 12-551320-1-3-1 – Somlyóhegyi Földtulajdonosi Közösség (Apc, Szineg major). A vadgazdálkodási üzemterv határozatszám: 21.4/317-50/5/2007. Hatályos: 2007. 03. 01. – 2017. 02. 28. között.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A tervezési területen nincs nyilvántartott halgazdálkodási vízterület.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

A terület a Zagyva vízgyűjtő-tervezési alegységhez tartozik. A 2-10. (2009) Zagyva Vízyűjtő-Gazdálkodási terv készült a területre. (forrás: http://vizeink.hu/files/konza_2-10_vegl_jh.pdf)

1.7.7. Egyéb tervek

Egyéb a tervezési területtel kapcsolatos fejlesztési tervek nem ismertek.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M=közepes, L=alacsony)	Érintett terület nagyága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
J01.01	leégés	H	80	Szubpannon sztyeppék (6240), sztyeppcserjések (40A0) – Janka-tarsóka (<i>Thlaspi jankae</i>) A gyepek égetése – bár a nem záródó területek „fenntartásában” is közreműködik – a jelölő élőhelyek fajkészletének átrendeződéséhez vezet (pl. monodomináns, fajszegény árvalányhajas foltok kialakulása). A fásszárú növényekben fejlődő gerinctelen esetében a tűz egyértelműen negatív hatásként értékelhető. A sárga gyapjasszövő esetében, a tápnövény ágain lévő petecsomók és a kis hernyófészkek a tavaszi tüzekben nagyon könnyen elpusztulnak.
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	H	85	Szubpannon sztyeppék (6240), sztyeppcserjések (40A0) – Janka-tarsóka (<i>Thlaspi jankae</i>) A fenntartó kezelések hiányában, a gyepek cserjésedésével, a cserjések erdősülésével épp a jelölő fényigényes közösségi jelentőségű fajok állományai veszélyeztetettek (pl. Janka-tarsóka).
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	M	20	Szubpannon sztyeppék (6240), sztyeppcserjések (40A0) – Janka-tarsóka (<i>Thlaspi jankae</i>) A területen jelenlévő fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>), bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>), keskenylevelű ezüstfa (<i>Elaeagnus angustifolia</i>) és orgona (<i>Syringa vulgaris</i>), illetve a tervezési területen még kívül előforduló selyemkóró és kanadai aranyvessző további térnyerése veszélyes lehet az összes élőhelytípusban. Az inváziós fajok megjelenése, felverődése általános degradációt jelez (csökkenti a társulások természetességét, a jelölő Janka-tarsóka fölé növe, azt kiszoríthatja).
F03.01.01	vadak károkozása (túltartott vadállomány)	L	100	Szubpannon sztyeppék (6240) A tervezési terület közvetlen szomszédságában lévő területeken a nagyvad létszáma jelentős, a taposási- és bioturbációs hatás kifejezett, így a sztyepprétek és molyhos tölgyesek növényegyüttese – a védett fajokkal együtt – károsodnak.
G01.03	motoros járművel végzett tevékenység	L	10	Szubpannon sztyeppék (6240), – Janka-tarsóka, /piros kígyószisz/ Főként a napjainkig is közkedvelt terpmotorozás veszélyeztetheti a seké-

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M=közepes, L=alacsony)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				lyebb talajú, illetve fajgazdag élőhelyfoltokat.
G01.05	vitórlázó repülés, sárkányrepülés, <u>siklóernyőzés</u> , hőlégballonozás	L	10	Szubpannon sztyeppék (6240), – Janka-tarsóka, /piros kígyószisz/ Jellemzően a csúcs közelében, annak nyugatra néző oldalán található a siklóernyősök starthelye. Itt a folytonos taposás miatt már jelenleg is degradálódott a gyepek.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Kiemelt fontosságú cél a következő fajok / élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása / helyreállítása, lehetőségek szerinti fejlesztése:

- szubpannon sztyeppék (*6240)
- szubkontinentális peripannon cserjések (*40A0)
- Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*)

A Natura 2000 terület általános természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (Standard Data Form, SDF) találhatóak.

3.1.1. Fő célkitűzések

- A terület zömét kitevő hosszúlevelű árvalányhajas erdős-sztyepprétek (6240) fenntartása lehetőség szerint legeltetéssel (egyben a Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*) állomány védelme / fejlesztése érdekében)
- A sztyeppcserjések (*40A0) állományainak megőrzése (részben a sárga gyapjasszövő érdekében is)

3.1.2. További célok

- A löszgyepeket és árvalányhajas erdőpuszta-réteket elborító töviskes cserjések (kőkényesgalagonyás cserjések) nagyobb foltokban történő visszaszorítása, legeltethetővé tétele (elsősorban a piros kígyószisz és Janka-tarsóka fennmaradása, állományának fejlesztése érdekében)
- A töviskes cserjések visszaszorítása során kíméleti területeket, cserjés fiatalosokat, cserjés-gyepmozaikokat kell délies kitettségekben meghagyni, létrehozni a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catabax*) állományainak megőrzése érdekében
- A gyepterületek és cserjések majdani záródásának megakadályozása, a gyepek fenntartása extenzív legeltetéssel (juh, kecske)

- Az inváziós akáccal fertőzött területek rekonstrukciója
- A beerdősülő területeken a természetközeli, Natura 2000 feltételeknek is megfelelő erdőgazdálkodás megteremtése
- A területen megtalálható természetismereti tanösvény karbantartásával, felújításával a terület ismeretterjesztési, oktatási és környezeti nevelési célokat szolgáló bemutatása, a szemléletformálást, a környezettudatos magatartást szolgáló oktatási, nevelési, bemutatási feltételek fejlesztése.

3.2. Kezelési javaslatok

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységesebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) állapítottunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlannyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet.

A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyek a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javasolunk, illetve az élőhelyfejlesztési lehetőségekre is kitérünk.

Fontos a jogszabályokban nevesített kötelezően betartandó előírások és támogatási rendszerbe illeszthető önkéntesen vállalható előírás javaslatok elkülönítése. A fenntartó kezeléseknél már jogszabályokkal meghatározott érvényes szabályozási rendszerek is működnek (pl. a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet).

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4. § 5. pontja alapján „(5) *A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában **kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.***”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módja. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírások a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási rendeleteken keresztül, önkéntes vállalat formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A kezelési egységek és a hozzájuk rendelt kezelési javaslatok meghatározásánál tekintetbe vettük a jelölő értékek megőrzését szolgáló egyéb területrészeket és szempontokat is (pl. a fajok élőhelyével szomszédos, csatlakozó területrészeket, az egyes állományok közti összeköttetést biztosító folyosókat, közösségi jelentőségű faj számára alkalmas élőhelyek védelmét, fejlesztési lehetőségét, az élőhelyek esetében a potenciálisan jelölő élőhelyé alakítható fejlesztési területeket).

A kezelési egységek elhelyezkedését a 3.2.5. pontnál szereplő térképmelléklet mutatja.

Gazdálkodáshoz nem köthető, általános javaslatok:

A tervezési területen a rét/legelő gazdálkodás dominál, a kezelési egységek szintjén célszerű a kezelési javaslat előírásokat megfogalmazni.

A tervezési terület belterületbe vonása, azon lakó, üdülő vagy iparterület kijelölése nem támogatandó. Bányatelek kialakítása, a kőbánya ismételt megnyitása nem javasolt. Infrastrukturális fejlesztés nem kívánatos. A területen található régészeti lelőhely feltárást úgy kell megvalósítani, hogy az a jelölés alapjául szolgáló fajokat és élőhelyeket ne veszélyeztesse. A kezelési egység területén olyan

tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt. Erre a terület adottságai sem alkalmasak.

3.2.1. *Élőhelyek kezelése*

KE-1 kezelési egység: sztyepprétek, félszáraz gyepek és ezek változó mértékben cserjésedő állományai

(a) A kezelési egység meghatározása:

A terület legfontosabb fátlan élőhelyeit (sztyeppré, félszáraz gyepek, ezek cserjésedő foltjai) lehatároló kezelési egysége. A tervezési terület nyugati és északi részének záródó-erdősülő részeit kivéve a teljes terület ide sorolható.

(b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- érintett Á-NÉR élőhelyek: köves talajú lejtősztyeppék (H3a); löszgyepek, kötött talajú sztyepprétek (H5a); galagonyás-kökényes-borókás cserjések (P2b); jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok (OC); nem őshonos fafajok spontán állományai (S6); sztyeppcserjések (M6) / érintett Natura 2000 élőhelyek 6240 – szubpannon sztyeppék; 40A0 – szubkontinentális peripannon cserjések; 91H0 – pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*-szel;
- érintett közösségi jelentőségű faj(ok): Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*), piros kígyószisz (*Echium russicum*), sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*),
- érintett földrészlet(ek): Apc 0227/24b (részben), 0234, 0235, 0236, 0237, 0239/5, 0230/9 (részben),
- érintett erdőrészlet(ek): -

(c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

- Az inváziós növények telepítésének mellőzése és az ellenük való védekezés, a gyepek teljes záródásának a megakadályozása javasolt

(d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

(-) Kötelezően betartandó előírások:

A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat.

(-) Önkéntesen vállalható előírások-javaslatok

Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok:

- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos. (GY14)
- Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás. (GY19)
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (GY27)
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórta jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. (GY28)
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. (GY29)

- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező. (GY30)
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell. (GY31)
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY44)
- A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges. (GY45)
- Villanypásztor csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság írásos véleménye alapján alkalmazható. (GY57)
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68)
- Legeltethető állatfaj: kecske (GY69)
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása. (GY79)

Vadgazdálkodással kapcsolatos kezelési javaslatok:

- A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető (VA03).

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén az élőhelyek állapotának javítását szolgáló intézkedések (gyepek cserjésedésének megakadályozása, visszaszorítása, inváziós fajok elleni védelem) a gazdálkodási jellegű kezelési javaslatok részét képezik.

Az agresszív inváziós növényfajok (akác és orgona) ellen akár vegyszeres úton is védekezni kell, illetve a rekonstrukció során a mechanikai eltávolítást vegyszerezés kell megelőzze. (Ennek injektációs technológiája ismert).

Az élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés során kitüntetett figyelemmel kell lenni a kezelési egységben zárványként jelentkező molyhos-tölgyes, cseres foltokat, melyeket az obalák környékén (hosszirányú kórákások) illetve a felső területrészen meg kell hagyni.

(f) A kezelési javaslatok indoklása:

Az élőhelyek túlnyomó részét pusztafüves lejtősztyepp alkotja, melyben meghatározó a hosszúlevelű árvalányhaj (*Stipa tirsá*) és a barázdált csenkesz (*Festuca rupicola*). Sekélyebb talajú állományokban a fenyérfű (*Botriochloa ischaemum*) jellemző, jelentősebb foltokban előfordul az élesmosófű (*Chrysopogon gryllus*). A kezelési egység nagy részén enyhébb cserjésedés jellemző (kökény, vadrózsa), de a felső részein már lényegesen zártabbak (galagonya – *Crataegus* spp., tatárjuhar – *Acer tataricum*, virágos köris – *Fraxinus ornus*, mezei szil – *Ulmus minor*). Változatos megjelenésű és fajösszetételű élőhelyek, a jelölő növény- és állatfajok fő előfordulási helyei. Felső és nyugati részén foltokban és obalák mentén molyhos-tölgyes állományrészek jellemzőek. Jelentős a déli részén a szilesedés, az alsó területrészen pedig az akác és az orgona (*Syringa vulgaris*) domináns jelenléte.

A hegylábi gyepterületek a Mátra peremének teljes területén igen veszélyeztetettek, lévén a fenntartó művelés hiányában erősen cserjésednek, erdősülnek, így a tervezési területen a jelenlegi hiányzó fenntartó kezelés (legeltetés, illetve cserjeirtás) és kaszálás a Natura 2000 célkitűzéseket, valamint a közösségi jelentőségű növényfajok (Janka-tarsóka, piros kígyószisz,) állományainak fenntartását szolgálja. A javasolt kezelési előírások a hatékonyabb gyepfenntartás technológiáját ismertetik.

A cserjés, átmeneti élőhelyekre szükség van, ezért nem cél a kökényes – galagonyás cserjések teljes felszámolása a területen. Ezek mozaikos megtartása, kialakítása fontos természetvédelmi cél, hisz

élőhelyei számos védett fajnak, mint pl. a kökényben is fejlődő tükrös díszbogár (*Capnodis tenebrionis*), vagy a kökényt fogyasztó Natura 2000-es közösségi jelentőségű sárga gyapjaszövő (*Eriogaster catax*), ezért ebben az egységben délies kitérőben célszerű/fontos a kökényes állományok területének 5-10 %-os visszahagyása.

A zárványként jelentkező cseres- és molyhos tölgyes foltok az erdőssztyepp elemek őrzői, illetve számos védett, valamint Natura 2000 szempontból jelentős állatfaj élőhelye (pl. magyar tavaszi fésűsbagoly – *Dioszeghyana schmidtii*, Anker-araszoló – *Erannis ankeraria*, nagy hőscincér – *Cerambyx cerdo*). Lassú növekedésűek, magas biológiai értékük miatt minden esetben megőrzendők egyedeik.

KE-2 kezelési egység: zárt, vagy záródóban lévő, részben üzemtervezett őshonos faállományok

(a) A kezelési egység meghatározása:

A tervezési terület északi részén a már üzemtervezett erdőterületekkel határosan, valamint a nyugati lejtők nagy zárt cserjései mentén szalagszerűen előforduló zárt, vagy záródóban lévő, részben üzemtervezett őshonos faállományok sorolandók ehhez a kezelési egységhez. Északi sarkában már erdőtervezett rész is található (Apc 5F erdőrészlet).

(b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- érintett Á-NÉR élőhelyek: Á-NÉR kód: őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA); száraz-félszáraz erdő- és cserjés szegélyek (M8), köves talajú lejtőssztyepp (H3a) / érintett Natura 2000 élőhelyek: 6240 – szubpannon sztyeppék; 91H0 – pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*szel
- érintett közösségi jelentőségű faj(ok): nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*),
- érintett földrészlet(ek): Apc 0227/24a (részben), 0227/24b (részben),
- érintett erdőrészlet(ek): Apc 5F

(c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

- Az inváziós növények telepítésének mellőzése és az ellenük való védekezés és a területek az extenzív hasznosítása javasolt. Az idegenhonos fafajokkal érintett erdőállományrészek szerkezetátalakítása indokolt. Valamennyi élőhely esetében a természetesség javítása a Natura 2000 célok megvalósulását eredményezheti.
- Zárttéri vadtartás és vadkibocsátás nem javasolható a kezelési egység területén.

d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

(-) Kötelezően betartandó előírások:

Erdőterületek esetén a Gyöngyössolymosi Erdészeti Tervezési Körzet második erdőterve (törzskönyvi száma: 22/2009.), továbbá az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet ismerteti a kötelezően betartandó előírásokat.

(-) Önkéntesen vállalható előírások-javaslatok

A kezelési egységen belül is célszerű megosztani a területet. Az egyik részt a meglévő Apc 5F erdő-részlet jelenti, ez esetben a javaslatok zöme vonatkozik a területre. A maradék területre – az adott kezelési egységben – az első, E03 jelű pont vonatkozó részét értjük, azaz magas biológiai értéke miatt esetleges erdőtervezéskor faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódot javasolunk.

- A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeleiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, száraló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés (E03)
- Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése. (E05)
- Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése. (E06)
- A gyéritések és véghasználatok során legalább 5 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása. (E16)
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)
- Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása. (E28)
- Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában. (E38)
- Az erdősítések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása. (E58)

Vadgazdálkodással kapcsolatos kezelési javaslatok:

- A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető (VA03).

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén az élőhelyek állapotának javítását szolgáló intézkedések (pl. böhöncös faegyedek kímélete, inváziós fajok elleni védelem) a gazdálkodási jellegű kezelési javaslatok részét képezik.

(f) A kezelési javaslatok indoklása:

Jellemzője, hogy kizárólag őshonos fa- és cserjefajokból álló terület, változatos záródással rendelkezik. A cser- és molyhos tölgy (*Quercus cerris*, *Q. pubescens*) mellett védett fafaj is előfordul, ez a házi berkenye (*Sorbus domestica*). A záródás következtében minden bizonnyal erőtervezés alá kerül a kezelési egységet befogadó terület a következő erdőtervezési ciklusban. Ezek az erdőssztyepp fafajokban gazdag területek magas biológiai értéket képviselnek.

A kezelési egység területe jelenleg gyepterületi ágba tartozik, ám a szukcesszió oly módon előre haladt, hogy valószínűsíthetően sem gazdasági érdek, sem természetvédelmi cél nem indokolná a terület rekonstrukcióját. Így a terület a jövőben valószínűsíthetően be lesz erdőtervezve, azaz az erdészeti hatóság nyilvántartásba veszi erdőterületként. A fentieket figyelembe véve az élőhely állapotának javítását abban látjuk, hogy már most lefektetjük a természetközeli erdőgazdálkodás Natura 2000 szempontokat is figyelembe vevő alapjait az Apc 5F erdőrészletben.

A fennmaradó területen a biológiai szempontból értékes faállomány (molyhos tölgy), a hozzá kötődő védett fajok nagy száma, a nem gazdaságos művelés miatt kizárólag a faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód fogadható el.

KE-3 kezelési egység: erősen cserjésedő, fokozatosan erdővé záródó vegyes összetételű állományok

(a) A kezelési egység meghatározása:

A tervezési terület peremén, mintegy a jelölő sztyeppréteket körülölvén fordulnak elő az erősen cserjésedő, fokozatosan erdővé záródó vegyes összetételű állományok.

(b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- érintett Á-NÉR élőhelyek: Á-NÉR kód: löszgyepek, kötött talajú sztyepprétek (H5a); galagonyás-kökényes-borókás cserjések (P2b); nem őshonos fafajok spontán állományai (S6); őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA); erdőssztyeprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok (H4); száraz-félszáraz erdő- és cserjés szegélyek (M8) / érintett Natura 2000 élőhelyek: 6240 – szubpannon sztyeppék; 91H0 – pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*szel ;
- érintett közösségi jelentőségű faj(ok) sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*),
- érintett földrészlet(ek): Apc 0227/24a (nagy részt), 0227/24b (részben), 0230/9 (részben).
- érintett erdő részlet(ek): -

(c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

- A gyepek helyreállítása, kitisztítása (elsősorban cserjeirtással, majd legeltetéssel, kaszálással) támogatandó. A cserjés foltok, szegélyek meghagyása megőrzési célként jelentkezik.

(d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

(-) Kötelezően betartandó előírások:

A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat. Mivel valószínűleg a következő körzeti erdőtervezéskor erdőtervezni fogják állományait, így erdőkre vonatkozó előírás-javaslatokat is megfogalmaztunk.

(-) Önkéntesen vállalható előírások-javaslatok

Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok:

- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező. (GY30)
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságának be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31)

Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok:

- A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdő részleteiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés. (E03)
- Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése. (E05)
- Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése. (E06)

- Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése. (E07)
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)
- Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása. (E28)
- Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is. (E30)
- Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában. (E38)
- Az erdősítések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása. (E58)
- Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a táj- és termőhelyhonos fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is). (E64)

Vadgazdálkodással kapcsolatos kezelési javaslatok:

- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén az élőhelyek állapotának javítását szolgáló intézkedések (pl. böhöncös faegyedek kímélete, inváziós fajok elleni védelem) a gazdálkodási jellegű kezelési javaslatok részét képezik. Élőhelyrekonstrukciós javaslat a kezelési egységben a rendkívül agresszíven terjedő keskenylevelű ezüstfa és bálványfa visszaszorítása, ennek megfelelő módja az egyedek vegyszeres injektálásos kezelése, melynek technológiája ismert.

(f) A kezelési javaslatok indoklása:

A tervezési terület kb. 15%-át kitevő részen a szukcesszió abban a fázisban van, ahol a jelentéktelen méretű zárványszerű erdőssztyepprért foltok körül teljesen zárt cserjés található (elsősorban: veresgyűrű som *Cornus sanguinea*, varjútövis *Rhamnus cathartica*, egybibés galagonya *Crataegus monogyna*) de benne megjelentek a klimax társulás elemei is (csertölgy *Quercus cerris*, mezei juhar *Acer campestre*), illetve inváziós fásszárúak is (bálványfa *Ailanthus altissima*, fehér akác *Robinia pseudo-acacia*, keskenylevelű ezüstfa *Elaeagnus angustifolia*) nagy arányban vannak jelen. A záródás következtében bizonyos, hogy ezeket a területeket – legalább részben – be fogják erdőtervezni. Ennek során őshonos „alapkészletű”, de inváziós fajokkal erősen terhelt, illetve tiszta akácos erdőrészek jöhetnek létre.

A kezelési egység területe jelenleg legelő művelési ágba tartozik, ám a szukcesszió oly módon előre haladt, hogy valószínűsíthetően sem gazdasági érdek, sem természetvédelmi cél nem indokolná a terület rekonstrukcióját. Így a terület a jövőben valószínűsíthetően be lesz erdőtervezve, azaz az erdészeti hatóság nyilvántartásba veszi erdőterületként. A fentieket figyelembe véve az élőhely állapotának javítását abban látjuk, hogy már most lefektetjük a természetközeli erdőgazdálkodás Natura 2000 szempontokat is figyelembe vevő alapjait. A kezelési előírások/javaslatok azt szorgalmazzák, hogy a tervezési területen az idegenhonos és inváziós fajok aránya fokozatosan csökkenjen, majd megszűnjön az őshonos állományok javára.

KE-4 kezelési egység: anyagbánya-gödrök környezete

(a) Rövid jellemzés:

A tervezési területen előforduló egykori kőbányák tartoznak ehhez a kezelési egységhez.

(b) Érintettség vizsgálata

- érintett Á-NÉR élőhelyek: Á-NÉR: köves talajú lejtősztyepppek (H3a); löszgyepek, kötött talajú sztyepprétek (H5a); galagonyás-kökényes-borókás cserjések (P2b); nem őshonos fafajok spontán állományai (S6)/ érintett Natura 2000 élőhelyek: 6240 – szubpannon sztyeppék; 40A0 – szubkontinentális peripannon cserjések;
- érintett földrészletek: Apc 0235, 0236, 0237 (részben)
- érintett erdőrészlet(ek): -

(c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

- A bányagödrök jelenleg bányatelekkel nem lefedettek, a bányászati hasznosítás Natura 2000 szempontból nem kívánatos (védett és közösségi jelentőségű fajok érintettsége magas, por szennyezés, stb.)
- A kezelési egység egykori konkrét anyagyerőhelyeinek szegélyeiben cserjés-gyepes mozaikok fenntartása indokolt a közösségi jelentőségű fajok (pl. *Eriogaster catax*) érdekében.

(d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

(-) Kötelezően betartandó előírások:

A kivett anyagbánya művelési ágban lévő, támogatható MePAR blokkal le nem fedett területrészen kötelezően betartandó előírások nem fogalmazhatóak meg.

(-) Önkéntesen vállalható előírások-javaslatok

A terület mind legeltetési (sziklás gyep), mind – esetleges záródás esetében – erdészeti gazdálkodásra igen gyengén alkalmas, így csak a cserjések kezelésére vonatkozó előírás-javaslatot fogalmaztunk meg:

- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31)

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A területen élőhelyrekonstrukciós, illetve fejlesztési feladatok kismértékben jelentkeznek a kezelési egység jellegeből adódóan – pionír felszínek – viszont inváziós fajok (pl. akác, bálványfa, orgona,) jelentkeznek, ezek ellen a megfelelő technológiával (pl. vegyszeres injektálásos kezelés) védekezni szükséges.

6) A kezelési javaslatok indoklása:

A lecsupaszított közetre a környező gyepekből megindult a vegetáció visszatelepedése. A bányapereken megindult a cserjésedés, itt a vadrózsa, kökény mellett, galagonya, varjútővis benge is jellemző.

A bányaudvarok területére, az azokat a kezelési egységben is összekötő, határos löszgyepekről, sztyepprétekről számos faj érkezett, jellemző a deres tarackbúza (*Agropyron intermedium*), foltokban hosszúlevelű árvalányhaj is található (*Stipa tirsia*). Löszgyepek növényei a macskahere (*Phlomis tuberosa*), egynyári vasvirág (*Xeranthemum annuum*), erdélyi fejbír (*Cephalaria transsylvanica*) és a kereklevelű buvákfü (*Bupleurum rotundifolia*).

A kezelési egység bányagödrön kívüli részei jórészt cserjésedő löszgyep maradványok, itt cserjés-gyepes mozaikok fenntartásával a jelölő fajok (pl. Janka-tarsóka – *Thlaspi jankae*, sárga gyapjasszövő – *Eriogaster catax*) életfeltételei fenntarthatók. A bányagödrök érintetlenségével egyes fokozottan védett madárfajok kedvező fészkelési helyei is fenntarthatók (pl. uhu – *Bubo bubo*).

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1 pontjánál, az egyes kezelési egységek (KE) részletes leírásánál adtuk meg.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Speciális fajvédelmi intézkedésekre a tervezési területen a növényfajok szempontjából nincs szükség (pl. *ex situ* szaporítás). A fajvédelmi intézkedések szorosan kapcsolódnak az élőhelyek kezelési intézkedésekhez. Az élőhelyek kedvező állapotban tartása (így pl. a gyp/legelő legeltetéssel történő hasznosítása) megfelelő az itt élő közösségi jelentőségű Janka-tarsókanak és piros kígyószisznek).

Hasonló mondható el a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) esetében is, bár némi kiegészítéssel. A szegélyekben, foltokban meghagyott kökényes-galagonyás cserjések maradnak a faj élőhelyei. A cserjeirtást az előírásokat betartva kell végezni, de a lepkeállomány védelme érdekében a legoptimálisabb szeptember-október hónapokban, ugyanis a nőtény ez után petézik a cserjékre, és ha később vágjuk ki a cserjéket a petékből kikelő lárvák később elpusztulnak.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében (NBmR; <http://www.termeszetvedelem.hu/nbmr>) a területen monitorozás folyik. A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság (továbbiakban: BNPI) ennek megfelelően 3 évente elvégzi a Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*) állományainak felérését.

A tervezési terület vonatkozásában övöbeni kutatási lehetőségek:

- Jelenleg kevés adatunk van a gerinctelenek több csoportjáról, így érdekes lehet faunisztikai és természetvédelmi szempontból a pók-, futóbogár- és egyenesszárnyú fauna is, ezek kutatását fontos feladatnak tekintjük (javasolt módszerek: NBmR protokoll – jelenlét / hiány adatok gyűjtése mintázással, pl. csapdázással).
- A cserjésedés, valamint a további záródás magával hozza egyéb – a Natura 2000 területek számára is jelentős – cserjés indikátor madárfajok, illetve a bányagödrök környezetéhez köthető fajok (uhu, bajszos sármány) hosszú távú megtelepedését is, így ennek monitorozására a terület ideálisnak mondható (javasolt módszer: fészek- és revírtérképezés, vizuális és akusztikus megfigyeléssel).
- Javasolt a pelefajok vizsgálata (fontos indikátorelemeknek tekinthetők) – jelenlét hiány, fajösszetétel, élőhely választás tekintetében is.

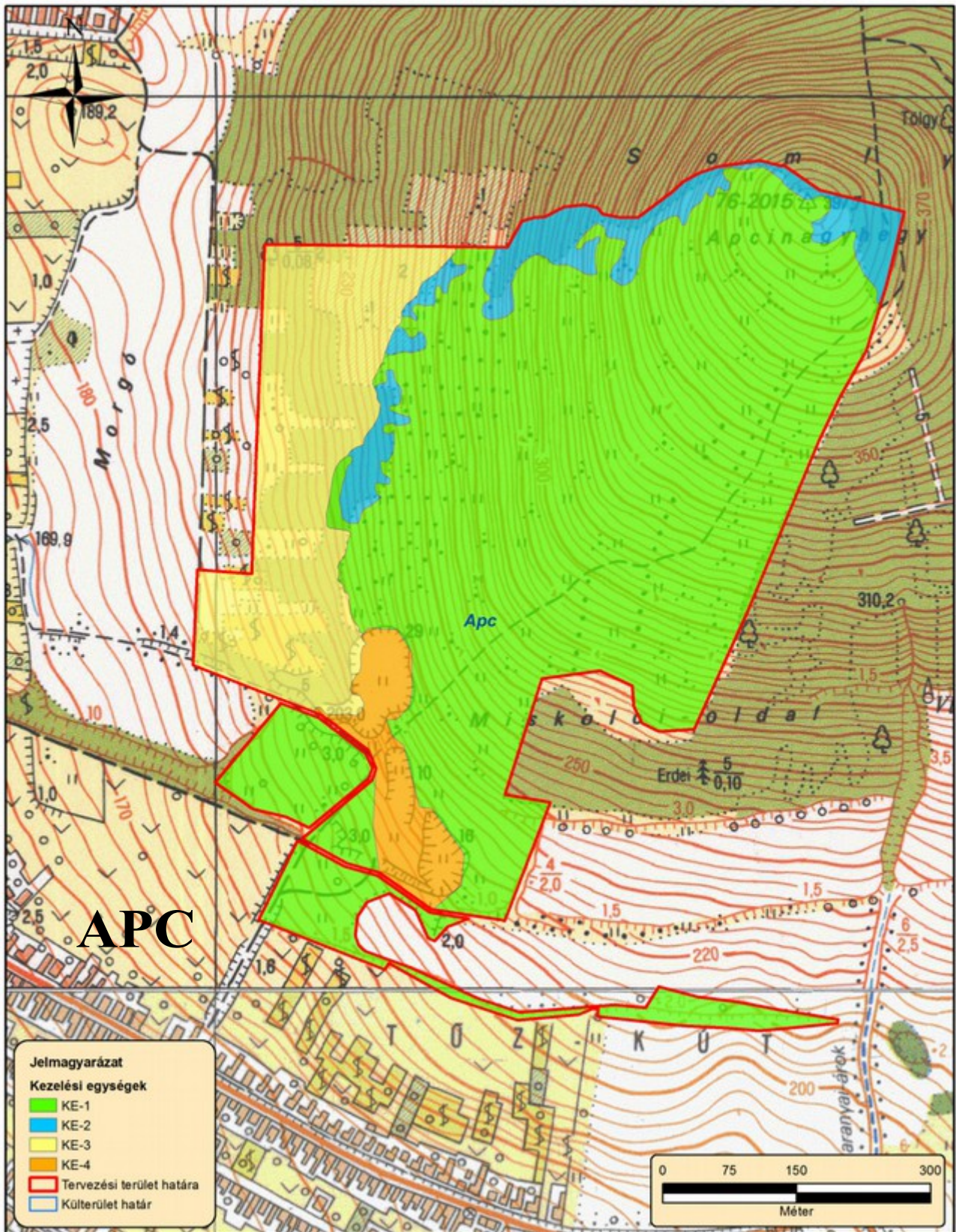
Jövőbeni monitorozási lehetőségek:

- A 2013-ban elkészült pontosított élőhelytérképezés megismétlése javasolt 5 éves visszatérési idővel (javasolt módszer: NBmR élőhelytérképezési protokoll alapján).
- Javasolt az idegenhonos inváziós fajok térképezése, az esetleges kezelések hatásainak monitorozásával (javasolt módszer: ponttérképezés).

A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozandó több felmérési, kutatási vizsgálat is folyt a területen:

- A tervezés alapját képező élőhelytérképezés 2013-ban készült el, melynek keretében további védett növényfajok részleges ponttérképezése is megtörtént.
- A rovarok közül megtörtént a nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*) és a nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*) állományának felmérése is.

3.2.5. Mellékletek

A tervezési terület kezelési egységeit lehatároló térkép (2014)

A kezelési egységek összefoglaló táblázata (megj. a csillaggal (*) jelölt hrsz-ek és erdőrészesletek csak részben érintik a lehatárolt kezelési egységet):

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (ha)	Érintett hrsz-ek	Érintett erdőrészesletek
KE-1	Sztyepprétek, fűszáraz gyepek és ezek változó mértékben cserjésedő állományai	30,7	Apc 0227/24b (*), 0234, 0235, 0236, 0237, 0239/5, 0230/9 (*)	-
KE-2	Zárt, vagy záródóban lévő, részben üzemtervezett őshonos faállományok	2,7	Apc 0227/24a (*), 0227/24b (*)	Apc 5F
KE-3	Erősen cserjésedő, fokozatosan erdővé záródó vegyes összetételű állományok	7,2	Apc 0227/24a (*), 0227/24b (*), 0230/9 (*)	-
KE-4	Anyagbánya-gödrök környezete	1,8	Apc 0235, 0236, 0237 (részben)	-

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

3.3.1. Agrártámogatások

A tervezési terület egésze a kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területébe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó. A tervezési terület nem fed át az országos jelentőségű védett területtel. A helyi jelentőségű természetvédelmi terület státusza jelenleg nem egyértelmű, a védettség kimondásával az önkormányzati rendelet szintjén szükséges természetvédelmi előírásokat megtenni. *Ex lege* védett terület vagy érték a tervezési területen nem található.

A tervezési területen dominál a magántulajdon, a kis – közepes birtokméretek a jellemzőek. A támogatási célprogramok tekintetében a magántulajdonosi struktúra (magánterületek) kedvezőnek tekinthető.

3.3.1.1 Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

A tervezési terület jelentős részén az elmúlt évtizedekben egyáltalán nem folyt semmiféle kezelés. Ennek hatására a másodlagos szukcesszió keretében igen erős cserjésedés indult meg a területen. A terület adottságai (sziklás váztalaj, a kaszálék ill. a gyep minősége, a nagyfokú cserjésedés) rentábilis gazdálkodás folytatására nem alkalmasak. A területen sem a földalapú, sem a Natura 2000 kompenzációs gyeptámogatást nem hívják le. Ennek oka az is, hogy a Mezőgazdasági Parcella-azonosító Rendszerben (MePAR; www.mepar.hu) az érintett fizikai blokk jelenleg nem támogatható Natura 2000 szempontjából.

Az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból finanszírozott minden hasznosított mezőgazdasági terület jogosult az egységes területalapú támogatásra. A hasznosított mezőgazdasági terület hazánkban a művelt szántó és gyepterületekre vonatkozik, melyek a MePAR rendszerben támogatható te-

rületként vannak nyilvántartva. Az egységes területalapú támogatás (Single Area Payment Scheme – SAPS) feltétele a terület művelésben tartása, valamint a „kölsönös megfeleltetés” (KM) rendszerének betartása.

A gazdálkodó által az összes bejelentett területet helyes mezőgazdasági és környezeti állapotban kell tartani. A helyes mezőgazdasági és környezeti állapot előírásainak teljesítését a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) külön megállapodás alapján az illetékes szakhatóságok bevonásával térinformatikai módszerekkel, illetve helyszíni ellenőrzés során végzi.

Az Unió csatlakozást követően hazánk támogatási rendszere a többi tagállaméhoz harmonizáltan alakult ki. Ez vonatkozik az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekre is. Az alábbiakban az egységes területalapú támogatáson felül a mező- és erdőgazdálkodás során igénybe vehető kompenzációs jellegű kifizetéseket, illetve a környezet- és természetvédelmi célú mező- és erdőgazdálkodási támogatásokat soroljuk fel.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések:

- Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe. A Natura 2000 gyepekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást.
- Ehhez hasonlóan, a Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a 41/2012 (IV. 27.) VM rendelet alapján a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változó összegű lehet.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások:

- Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető horizontális szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetők el a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet jelenleg hatályos rendelkezései alapján.
- Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe a 124/2009. (IX.24.) FVM rendelet alapján.
- Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása (25/2007. (IV.17.) FVM rendelet). Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére az 1257/1999/EK tanácsi rendeletének 19-20. cikkelyei alapján. A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások:

- A 33/2008. (III.27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

3.3.1.2 *Javasolt agrártámogatási rendszer*

A meredek lejtőkön kialakult, mozaikos erdőssztyepp növényzet fenntartó és egyben rentábilis kezelése támogatási rendszerbe nehezen illeszthető. A területen megtermelt produktum (széna, kaszálék) gazdaságilag nem hasznosítható. A terület nagy erőráfordítással, speciális természetvédelmi beavatkozásokkal kezelhető (cserjések visszaszorítása, inváziós fásszárúak elleni védekezés, stb.).

3.3.2. *Pályázatok*

A tervezési terület vonatkozásában speciális közösségi jelentőségű élőhelyekkel és fajokkal kapcsolatos természetvédelmi pályázat nem tervezett a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság gesztorságában. Ennek oka elsősorban a BNPI saját vagyonkezelésben levő területeinek hiánya.

A pályázati források elérhetőségét, lekívhatóságát, az önkormányzat bevonhatóságát nagyban növelné, ha a terület helyi természetvédelmi területté nyilvánítanák, melyre korábban készültek már előterjesztések, szakmai anyagok.

3.3.3. *Egyéb*

A fent listázott tervezési kereteken és lehetőségeken túl egyéb javaslat nem fogalmazható meg.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

A tervekészítés során végzett kommunikációs tevékenységek célja, hogy a tervezési terület közösségi jelentőségű élőhelyeit és fajait, a természetvédelmi célkitűzéseket és a megőrzéshez, illetve fejlesztéshez szükséges intézkedéseket bemutassa a célcsoportoknak (érintetteknek). A nyílt tervezés során az érintetteknek lehetőségük volt észrevételeik megismertetésére, ezáltal közvetve a tervekészítés folyamatában is közreműködhetek. Az ütközési pontok feltárása kiemelt prioritással bírt, melynek eredményeképp a gazdálkodók, területkezelők számára a Natura 2000 hálózat és annak működtetése is ismeretbővülést jelenthetett.

3.4.1. *Felhasznált kommunikációs eszközök*

A tervezési folyamat során a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság honlapján folyamatosan frissülő tematikus aloldalt alakítottunk ki, ahol a területekkel kapcsolatos alapinformációk mellett a (véleményezhető) egyeztetési tervdokumentációt is elérhetővé tettük pdf formátumban:

<http://bnpi.hu/naturaterv>

Eszköz típus	Alkalmazott dokumentáció	Mutatók	Időpont
Érintettek levélben és/vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	BNPI Iktatórendszer (ügyiratszám), feladást igazoló szelvényről másolat, e-mail visszaigazoló tértivevény	üis: 34-35/4/2013 17 levél kiküldése érintetteknek + e-mail (ismert címek esetén)	2013.11.06.
Terepbejárás	Terepi jegyzőkönyv, résztvevők száma, fotódokumentáció	üis: 34-35/4/2013 hitelesített jegyzőkönyv résztvevők száma: 16 fő (tulajdonos/földhasználó – 3 fő; önkormányzat – 1 fő, hatóság – 6 fő, civil szerv. – 3; BNPI – 3 fő)	2013. 11.14.
Nyomatott tájékoztató	A BNPI elkészített egy Natura 2000 dossziét, mely a tervezéssel és a Natura 2000 területekkel kapcsolatban számos információval látja el a célzott érintettek körét (elsősorban: gazdálkodók, földhasználók). A dossziéba elhelyeztük a hatályos Natura	A fórumon a jelenlevőknek átadott dossziék száma (10 db)	2014.06.05.

	2000 gyeper és erdőtámogatási rendeleteket, kaszálási bejelentőket és kezelési egység kivonatos térképet az érintett földrészletekkel és erdőrészletekkel).		
Fórum (összes érintett)	Jelenléti ív, emlékeztető, fotódokumentáció	Üisz: 34-12/2/2014., 34-12/5/2014 emlékeztető	2014.06.05.
Önkormányzati közzététel	Igazolás az önkormányzat részéről	Üisz: 34-12/2/2014 megküldött térítvevények	2014.05.19.
Honlap	Elérhetősége, adatfeltöltés dátuma	www.bnpi.hu/naturaterv	2013.07.05.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Célcsoport	Szervezetek, képviselő
Gazdálkodók, területhasználók (mezőgazdaság)	Magántulajdonosok (minden érintett, 4)
Vadgazdálkodók	Somlyóhegyi Földtulajdonosi Közösség
Önkormányzatok	Apc község önkormányzata
Hatóságok	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> • Közép-Duna-Völgyi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség, • Heves megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága • Heves Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság • Egri Járási Hivatal Járási Földhivatala • Nemzeti Környezetügyi Intézet Közép-Duna-Völgyi Kirendeltsége
Civil szervezetek, köztisztviselők	<ul style="list-style-type: none"> • Nemzeti Agrárkamara Heves megyei Igazgatósága • Közösen Apcért Egyesület • Zagyvaság Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület • Somlyó Szövetkezet
Helyi lakosság	Az érintett települések lakosai

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

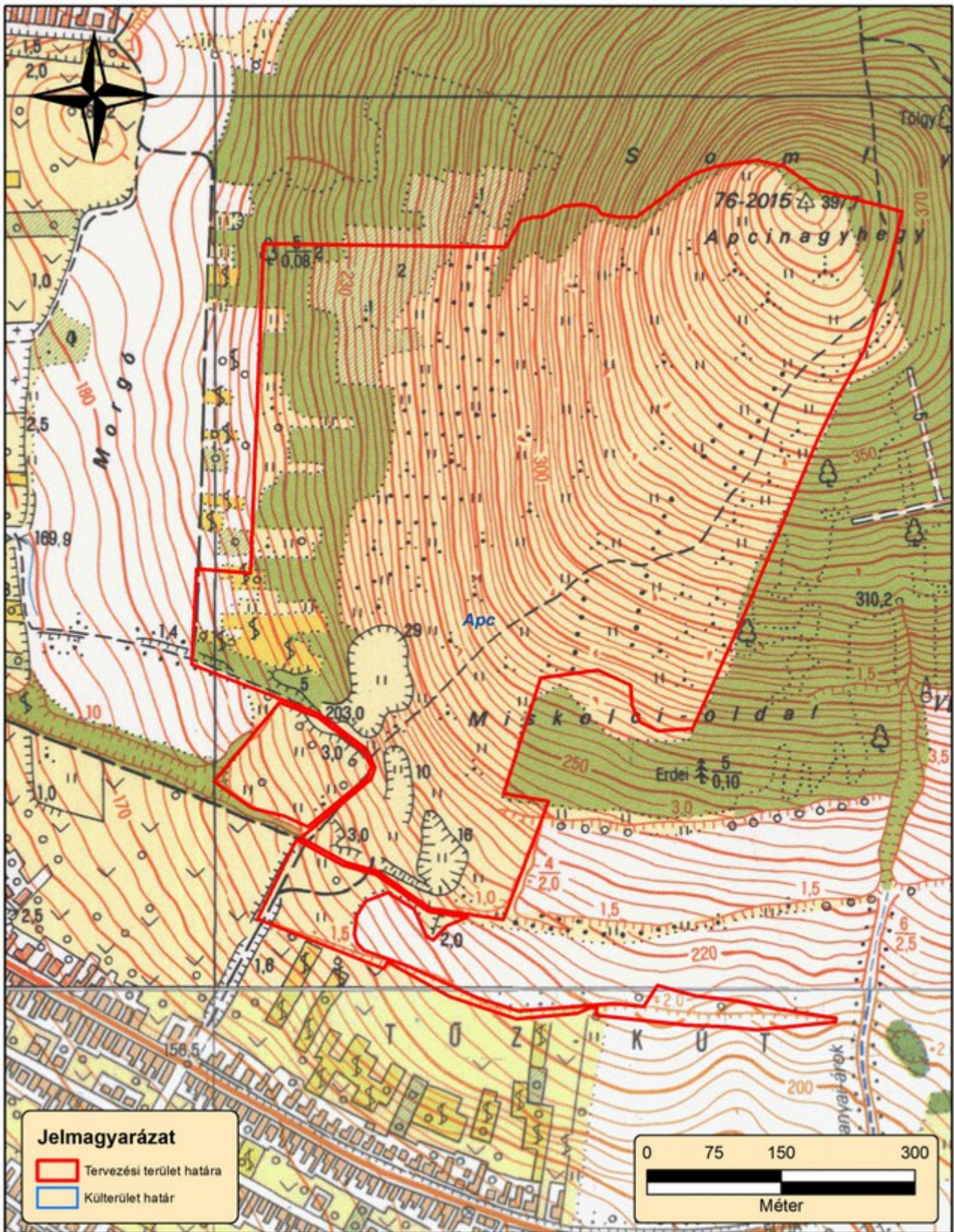
A 3.4.2 pontnál listázott területhasználóktól, tulajdonosoktól, kezelőktől és civil szervezetektől írásos tervvéleményt nem kaptunk.

A gazdafórumon a vadásztársaság (Somlyóhegyi FK) jelezte, hogy szántó művelési ágú, de természetben elbokrosodott gyepterületen (Apc 0230/9 hrsz) vadgazdálkodási létesítményük található (vadkár-elhárító les). Itt a megfogalmazott kezelési javaslatok szerint a vadászati létesítmények ide nem helyezhetőek el. Az adott ingatlan, ahol a vadkár-elhárító létesítmény is található kevésbé értékes gyepterület, így ez az előírás-javaslat itt nem indokolt természetvédelmi szempontból. Ezt a részterületet a tervekészítők átsorolták a KE-3 kezelési egységbe, ahol ilyen jellegű korlátozási javaslat nincs. Az egyeztetési anyagba a jelzett átsorolás átvezetésre került, a kezelési térkép módosítása megtörtént.

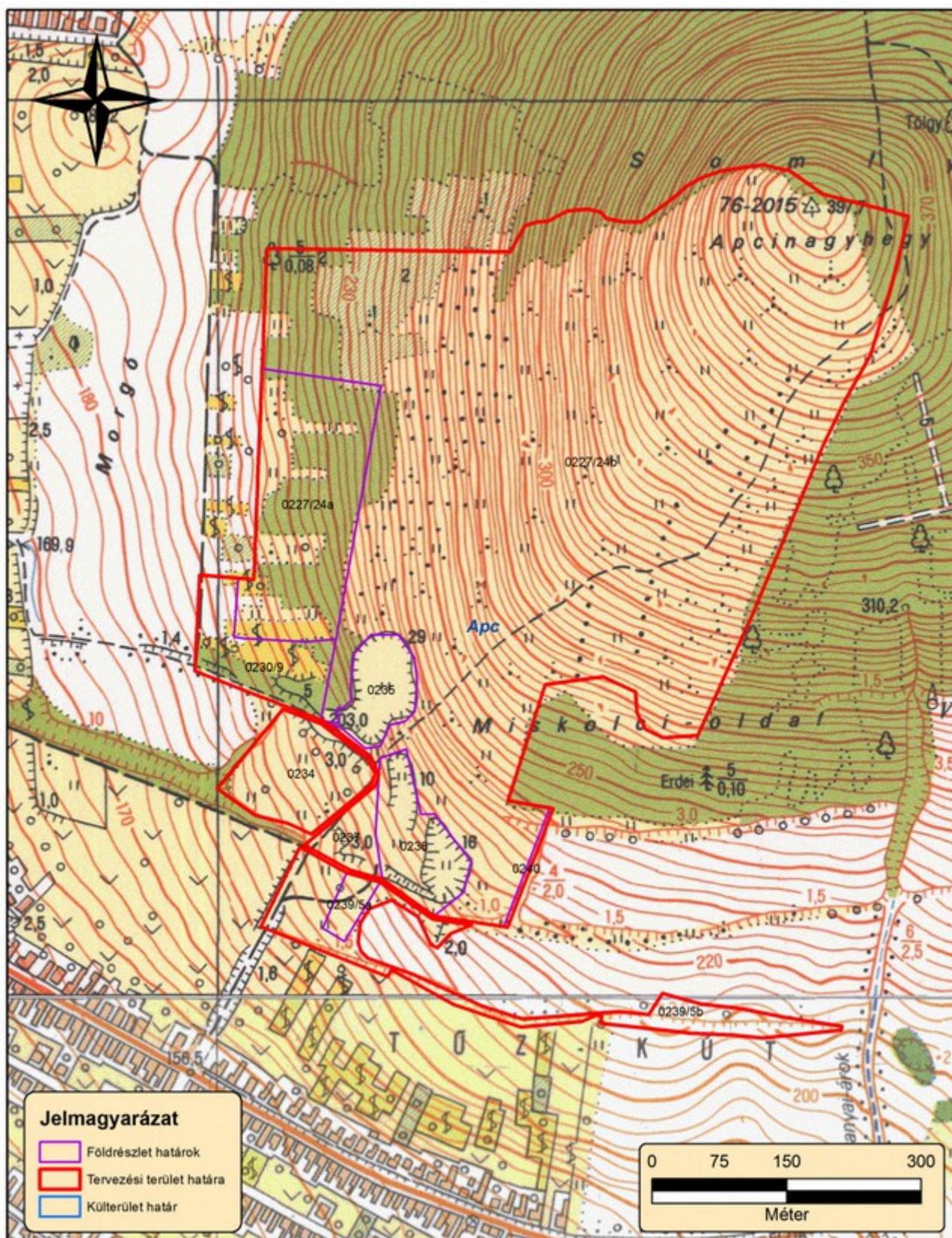

4. Térképek

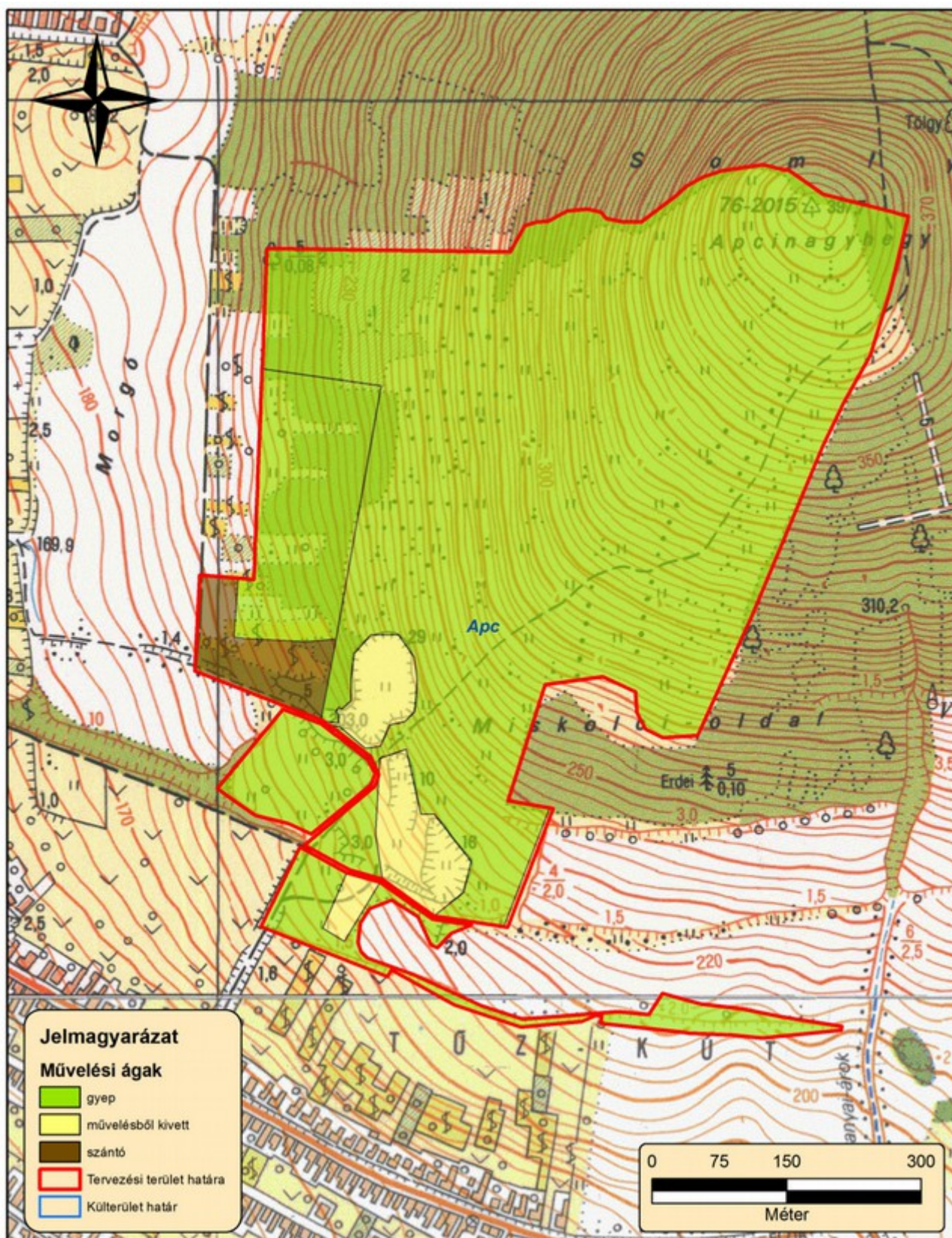
- 1) A tervezési terület áttekintő térképe
- 2) A tervezési terület ingatlanyilvántási térképe
- 3) A tervezési terület művelési ág megosztási térképe
- 4) Az országos ökológiai hálózat térképe
- 5) A tervezési terület élőhelytérképe
- 6) A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura) élőhelytérképe
- 7) Közösségi jelentőségű növényfajok térképe I. (Janka-tarsóka)
- 8) Közösségi jelentőségű állatfajok térképe I. (nagy szarvasbogár)
- 9) Közösségi jelentőségű állatfajok térképe II. (nagy hőscincér)

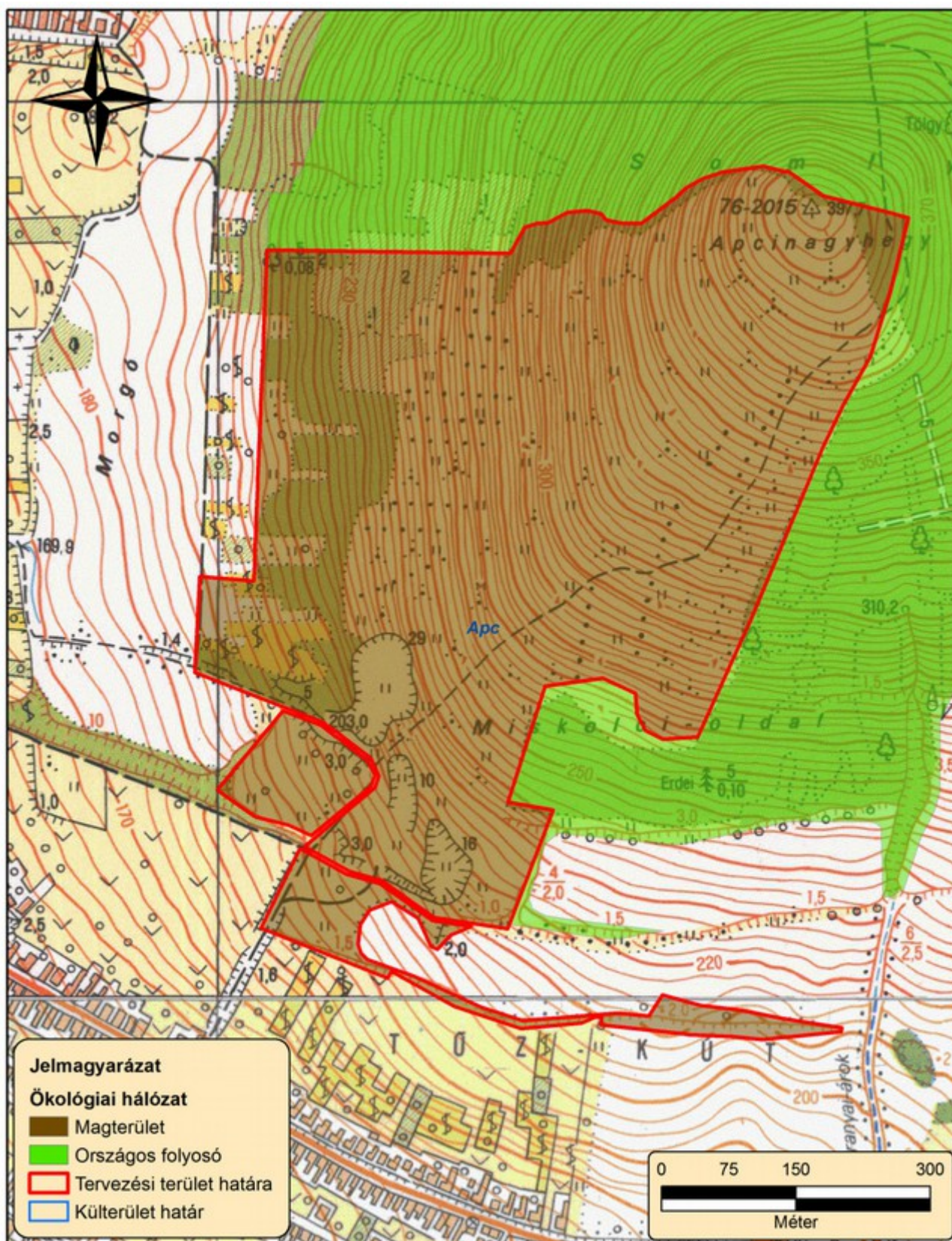
1. ábra: A tervezési terület áttekintő térképe (2014)

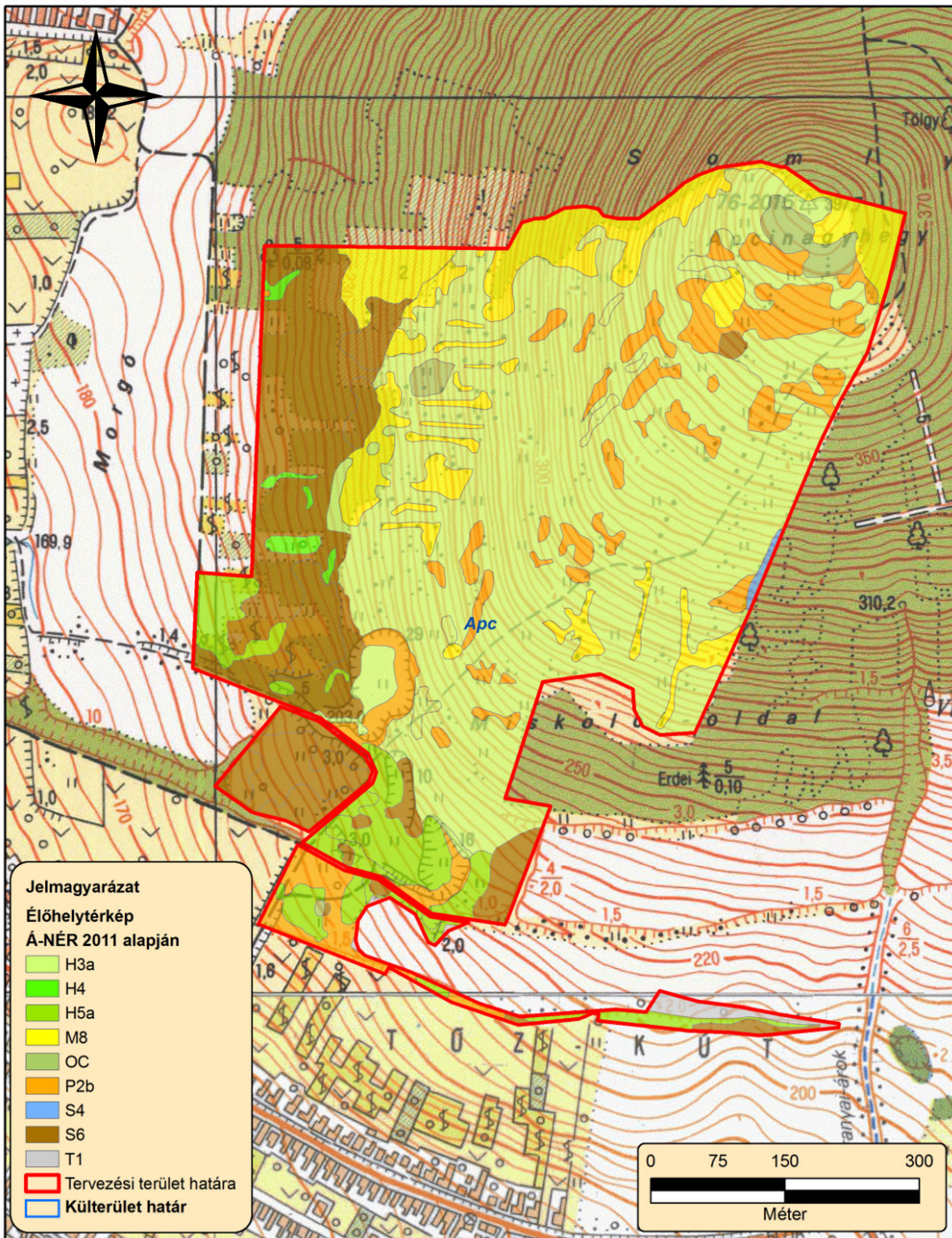
2. ábra: A tervezési terület ingatlannyilvántási térképe (2014)

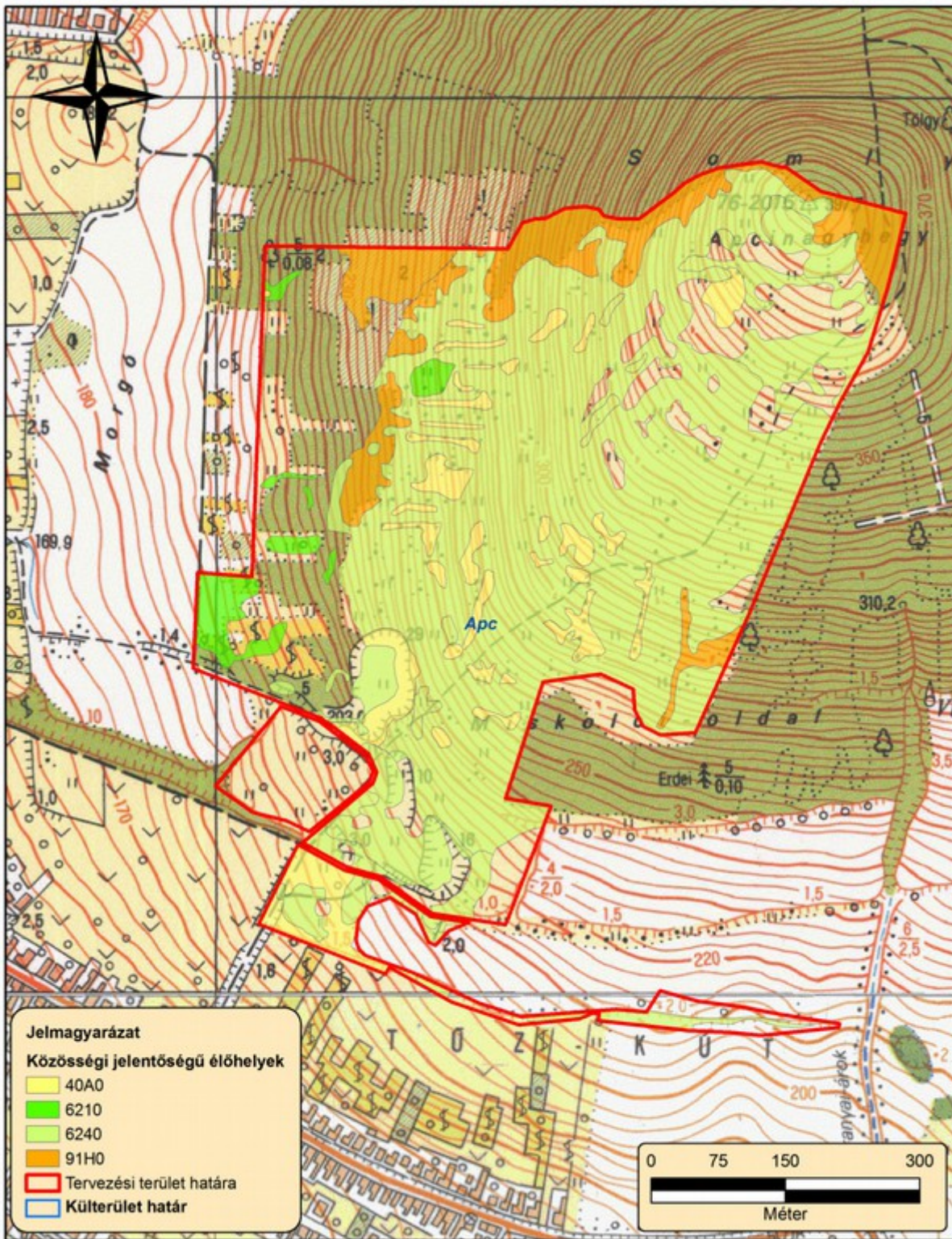
3. ábra: A tervezési terület művelési ág megosztási térképe (2014)

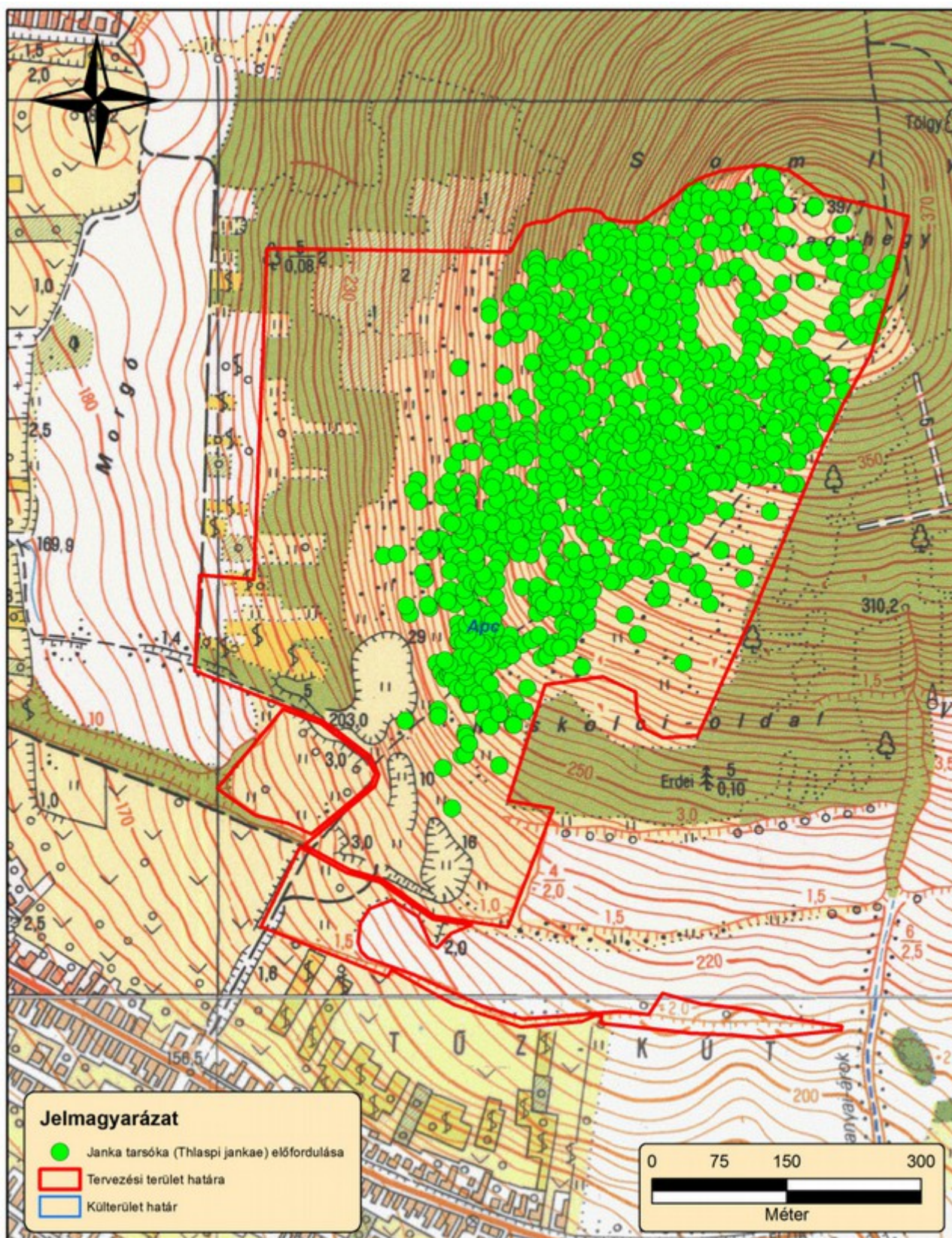
4. ábra: Az országos ökológiai hálózat térképe (2014)

5. ábra: A tervezési terület élőhelytérképe (2014). (H3a – Köves talajú lejtősztyepppek; H4 – Fél-száraz irtásrétek, száraz magaskórósok és erdősztyepprétek; H5a – Lössgyepek, kötött talajú sztyepprétek; M8 – Száraz-fél-száraz erdő- és cserjés szegélyek; OC – Jellegtelen száraz- vagy fél-száraz gyepek és magaskórósok; P2b – Galagonyás-kökényes-borókás cserjések; S4 – Ültetett erdei- és feketefenyvesek; S6 – nem őshonos fajok spontán állományai; T1 – egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák)

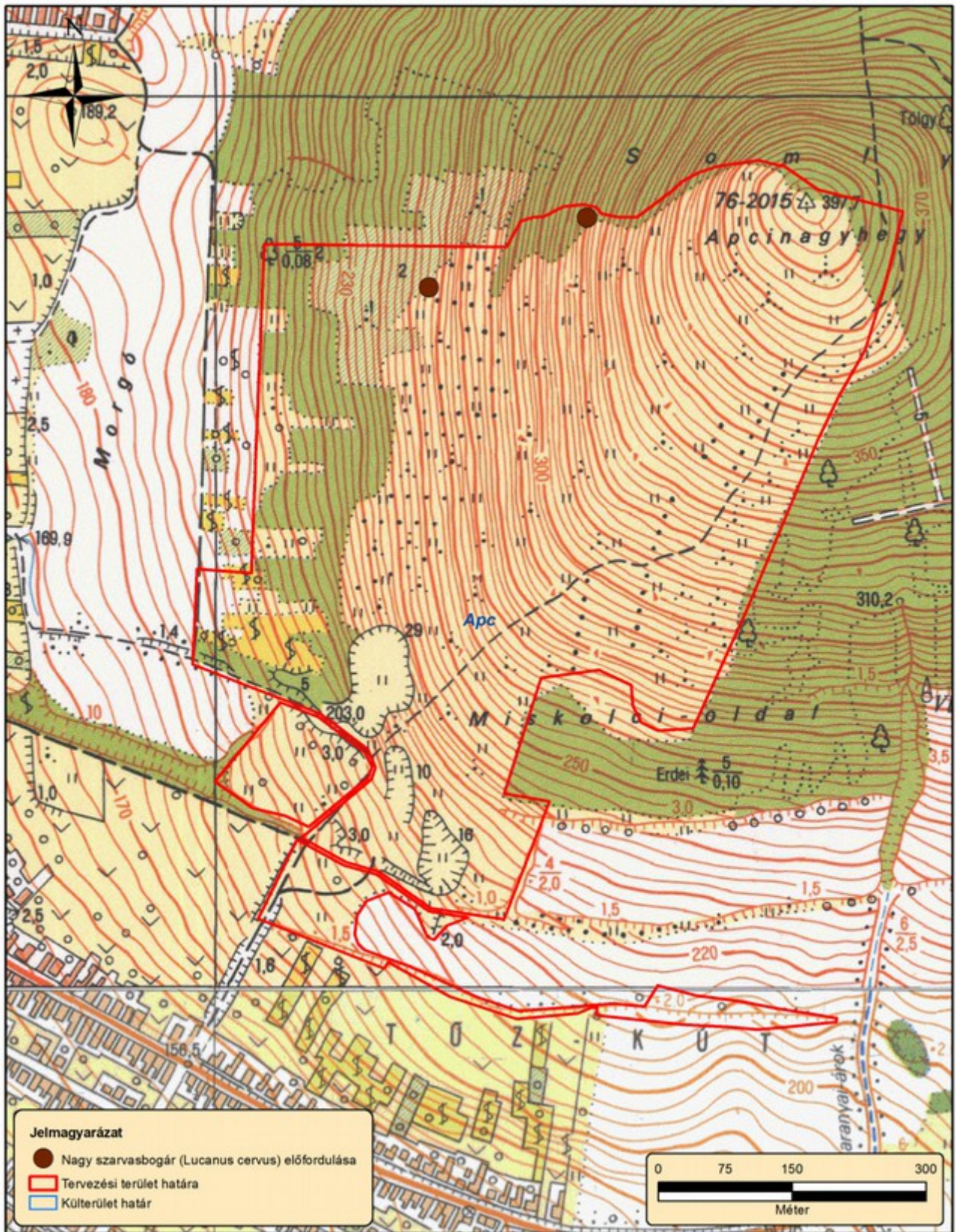

6. ábra: A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura) élőhelytérképe (2014). (40A0 – Szubkontinentális peripannon cserjések; 6210 – Meszes alapkőzetű félttermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (Festuco-Brometalia); 6240 – Szubpannon sztyeppék; 91H0 – Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*szel)

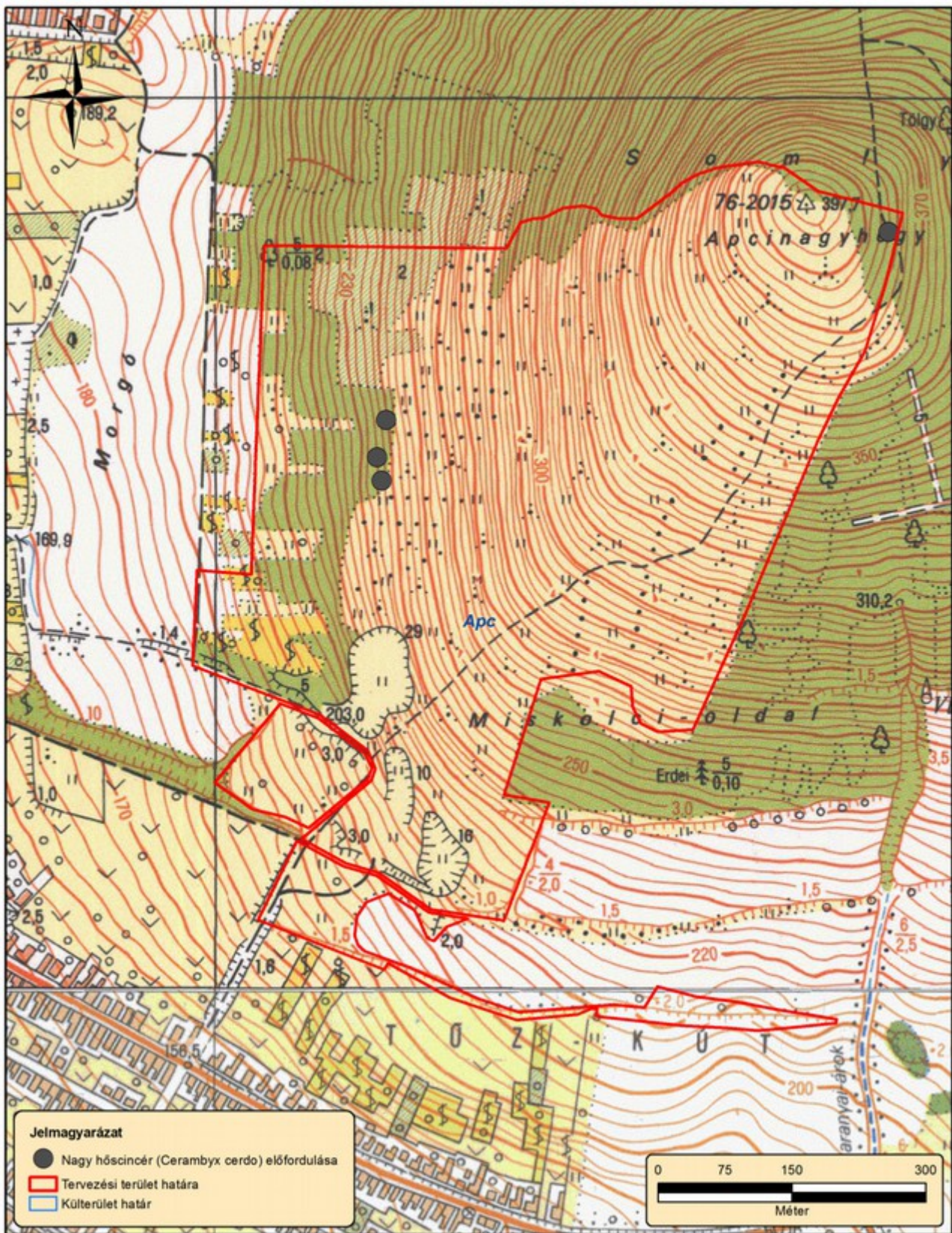

7. ábra: Közösségi jelentőségű növényfajok térképe I. (Janka-tarsóka) (2014)

8. ábra: Közösségi jelentőségű állatfajok térképe I. (nagy szarvasbogár) (2014)

9. ábra: Közösségi jelentőségű állatfajok térképe II. (nagy hősincér) (2014)

5. Fotódokumentáció

1. kép: A hegylábperemi részeken a cserjésedés jelentős méreteket ölt (galagonya, vadrózsa)

2. kép: A sziklagyepes részeken tömeges a védett bunkós hagyma

3. kép: A hegy nagy kiterjedésű árvalányhajás gyepei tájképi értéket is képviselnek

4. kép: A tervezési területen tartott terepbejárás jó lehetőséget biztosított a kezelések megtervezésében, megvitatásában